

DEBATTARTIKEL 2023-04-28

Bristande etisk prövning inför djurförsök

Att försöket att hålla kor inomhus i ett år fick ja i Uppsala efter två tidigare avslag visar att något är fel, skriver Åsa Hagelstedt med flera.

All forskning som innefattar djur behöver tillstånd från en av de sju djurförsöksetiska nämnderna. För att ett djurförsök ska få utföras får djurens lidande inte överväga den förväntade nyttan av försöket. Att pröva detta för varje djurförsök är de djurförsöksetiska nämndernas viktigaste uppgift. Tyvärr ser vi att detta inte uppfylls och när det görs finns det uppenbarligen vägar för den sökande att runda systemet.

Nyligen godkände Uppsala djurförsöksetiska nämnd ett försök där de ansvariga vill hålla mjölkkor inomhus året runt, när de egentligen ska gå på det lagstadgade sommarbetet. Samma försök har tidigare fått avslag av en enig nämnd i Göteborg, med motiveringen att syftet med försöket var att undersöka något som redan är känt. Det vill säga att kor vill och mår bra av att beta. Därmed ansåg nämnden att djurens lidande var större än den förväntade nyttan. I stället för att överklaga beslutet enligt vanlig praxis, så skickades ansökan vidare i något förändrad version till Uppsala djurförsöksetiska nämnd, som även den avslög försöket. Att en ansökan avslås är mycket ovanligt, här avslogs den alltså två gånger. Sökande valde då att skicka in en ny ansökan, igen något modifierad, till samma nämnd. Den tredje gången godkändes ansökan. Det här är ett av många exempel som visar på att den djurförsöksetiska prövningen i Sverige har allvarliga brister.

När den första ansökan avslogs av Göteborgsnämnden gjordes en noggrann prövning. Den förväntade nyttan av försöket ansågs inte vara tillräckligt stor, då det redan finns mycket forskning på området. Att forska på något som redan är känt kan inte anses motiverat. Så vad är då orsaken till att samma försök nu godkänts av en annan nämnd? Har forskningsläget ändrats sedan nämndens beslut? Nej, en välskött betesdrift ger fortfarande både friskare och gladare djur, något som djurskyddsforskare visat gång på gång.

Djurskyddslagen slår också fast att djurförsök endast får godkännas när det kan anses angeläget från allmän synpunkt. Svenska konsumenter har i flera undersökningar redan sagt sitt om den saken: de vill att mjölkkor ska få beta! Utöver den etiska och lagliga aspekten, så brister den vetenskapliga metodiken och försöket kommer inte kunna svara på frågan som ställs, vilket innebär att 1500 mjölkkor kommer att spendera hela sin sommar inomhus i onödan.

Att de djurförsöksetiska nämnderna brister i sitt allra viktigaste uppdrag, att väga nytta mot lidandet, är inget nytt. Det har forskningsstudier kommit fram till, senast 2021, då forskare visade att det finns allvarliga brister i det lagstadgade kravet att utföra en lidande-nyttoanalys. Det är oacceptabelt att de förvaltningsmyndigheter som ska se till djurskyddslagen uppfylls misslyckas med sitt uppdrag. Det är något som inte stämmer när en myndighetsutövning kan leda till att en ansökan om djurförsök kan skickas in gång

på gång för att till sist lyckas få ett godkännande efter ett så tydligt avslag som gavs första gången den skickades in.

Det är dags för regeringen att tillsätta en utredning som granskar den djurförsöksetiska prövningen och ser till att den uppfyller lagstiftningen. Det behöver utredas hur prövningen kan läggas upp så att nyttan med ett försök alltid är större djurens lidande, att etologisk och veterinärmedicinsk kompetens ingår i varje nämnd och att det är möjligt för utomstående att överklaga nämndens beslut. Idag har endast den sökande möjlighet att överklaga. En sak är säker, de kor som får spendera sin sommar inomhus hade överklagat beslutet om de bara hade kunnat.

Åsa Hagelstedt, generalsekreterare, Djurskyddet Sverige

Emma Brunberg, Agr. Dr., sakkunnig, Djurskyddet Sverige

Angelica Åslund, MSc i etologi, ledamot, Göteborgs djurförsöksetiska nämnd

Emelie Deboussard, etolog, ledamot, Göteborgs djurförsöksetiska nämnd

Anna Jönsson Ling, etolog, ledamot, Göteborgs djurförsöksetiska nämnd

Annika Boman, fd ledamot, Göteborgs djurförsöksetiska nämnd

Josefin Liljeqvist, ledamot, Uppsala djurförsöksetiska nämnd

Lise-Lotte Norin, Fil. Lic. växtekologi, ledamot, Uppsala djurförsöksetiska nämnd